

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden vasárnap.

Az előfizetés díjai:

Egész évre	8	Kor.
Félévre	4	
Negyedévre	2	

Hírdetések díjszabás szerint.

Okuljunk a francia állapotokon.

A francia püspökök egyházi zsinatra készülnek. Már szombaton, március hó 3-án megkezdődtek a párisi érsek elnöke mellett az előkészítő bizottság tanácskozásai, amelyeken megállapítják az első teljes püspöki gyűlés megtartásának a módjait. Ezen zsinatnak az idejét hivatalosan ugyan még meg nem állapították, de már elvben március hó 13-ára kitűzték; az egyházi vagyon leltározását ugyanis az állam már 15-re sürgősen befejezi.

A szeparacionális törvény szinte teljesen készületlenül találta a francia püspöki kart. Találón von hasonlatot a La Croix vezetőcikkében a régi pogány Gallia és a mai keresztény Franciaország közt. Galliában ott volt a legyőzött faj a gallusok, büszke és vitéz hősök, akik belső viszálykodásaik folytán elvesztették harcias szellemüket és állatosságukat. Könnyen verhetlék le őket így a rómaiak, a győztes faj, amely mindenfelé elszórta e korban már erkölcsileg romlott civilizációjának a magvait. Azután minden oldalról ide özönlöttek a barbárok, megsemmisítéssel fenyegetve a polgáriasságot minden nyomait.

Mai nap is három ilyen elem van Galliában. A legyőzöttek a katolikusok, akiket most újabb 30 év óta minden esztendőben ér valami újabb csapás azért, mert valamint őseik, a gallusok, ők sem gondoltak soha arra, hogy egyesüljenek és hogy másodrendű személyes érdekeiket az egységes cselekvés szükségességének alárendeljék. A győző, a hitetlen és szabadkőműves „bloc.” Neki tulajdonítják az ország elerkölcstelenedését. Felülemelkedett, fölhasználta a jellemeknek undorító gyöngeségét, magához ragadott minden koncot, hogy az országot az ő igájába hajtsa. A barbárok pedig mindenütt ott állnak a kapuknál. Anarchisták, kollektivisták, antimilitaristák, antipatriotisták és más mindenféle nevek alatt mai társadalmunknak alapjait olyan erővel és hévvel fenyegetik, hogy ez a helyzet jelenlegi urait is rémületbe ejti.

Ilyen szármalmas viszonyok között a

szabadság világgá hirdetett hazájában nem csoda, hogy elnyomják Krisztus igaz egyházát és pusztá egyesületi nivóra süllyesztik. Nagy bűne ez a francia papságnak és világi elemnek egyaránt, mert a multban egyesült erővel nem dolgoztak, nem szervezkedtek. A francia katolikus egyházat most úgyszólván újból meg kell alapítani, s ez a nagy munka, ha Isten segítségével jól sikerül, lesz X. Pius pápaságának legnagyobb dicsősége.

A pápa megkezdte a francia püspöki kar hatalmas megújítását. Párját ritkító esemény történt vasárnap, március hó 25.-én, amidőn a szent Péter templom apszisában maga Krisztus helytartója tizen négy francia püspököt szentelt föl. A türelmes kitartásra erős buzdításul szolgál és fölemelő hatást gyakorol az összes francia katolikusokra a Szent Atyának ezen buzgó intervenciója.

Mielőtt pedig elbocsátotta volna az ő munkatársait, nehéz térítő útjokra a modern pogányok közé, általános kihallgatáson fogadta a Rómában nagyszámmal időző franciákat a vatikáni Sala Regiában. Közel 1800-an jelentek meg. Mathieu bíboros a tizen négy püspöknek élén nagy szabású beszédet intézett a pápához, a melyet a hallgatóság többször szakított felbe tetszésének zajos nyilvánításával. Forró halálját nyilvánította a pápának a francia nemzet nevében, amely az ő ajkairól várja az ígét, hogy tekintélyének fényével megjelölje az ösvényt, amerre őt az összes francia katolikusok mint egy szál ember követni fogják. Meg vannak róla győződve, hogy a pápa ezen ténykedésével az igazi civilizáció történeli évkönyveinek legdicsőségebb lapját fogja megírni.

A szentséges Atya meghatottan válaszolt és körülbelül ez volt beszédének rövid foglalata:

„Aggodalmaim közt nagy vigasztalásomra szolgál a francia katolikusoknak ilyen nagy számban való megjelenése, akik azért jöttek, hogy részt vegyenek püspökeik fölmentelésének örömeiben; mert ez a tény igazolja az Egyházhoz való ragaszkodásukat és hűségüket azon tradíciókhoz, amelyek miatt hazájuk meg-

érdemli az „Egyház legidősebb leánya”-nak a kitüntető nevét.

A történelem igazolja, hogy Franciaország a míg hű volt a Szentszékhez, dicsőséges volt és mindenütt a katolikusok védőjének ismerték el, de amióta a franciák hűtlenné lettek a Szentszékhez, azóta erőtlenségbe süllyedtek és elbuktak. Azt tanácsolom tehát nektek, adjátok tettekkel nyílt tanubizonyságát hiteteknek, beigazolvva az Egyházhoz való ragaszkodástokat minden ünnepélyes alkalommal, amelytől eltilt a hazátok. Ragaszkodjatok a ti pásztoraitokhoz, ők lesznek a pápával való egységben a ti vezéritek, akik titeket majd a győzelemre vezetnek.

Áldozatokat fog ez majd tőletek kívánni, de ti tudjátok azokat nagylelkűen meghozni. Legyetek egyek. Az egységben rejlik az erőnek a titka. Ha az összes franciáknak egy és ugyanaz lesz az érzelme és elhatározása, akkor törvényes vezérek irányítása mellett a vértelen küzdelmek minden bizomnyal diadalra fognak vezetni.

Akkor azután örvendezni fog minden jó ember nemcsak Franciaországban, hanem az egész világon, azon szenteknek lelkei is, akik egykor szenvedtek a hazátokért s most az Úrnak a kegyelmét eskdik le számára, és végre utódaitok is élvezve fáradozásaitoknak gyümölcseit, halás szívükben enléket emelnek nektek. Ezen boldog jövendőnek záloga legyen áldásom, amelyet a ti új püspökeitekre, az én tisztelendő testvéreimre adtam, kétszeresen testvéreim ők, hiszen magam tettem rájuk a kezemet; áldásom adom a többi püspökökre is, a ti családjaitokra és papjaitokra, hogy mindnyájan ugyanazon egy szellemben egyesülve megvalósítsuk az Üdvözítőnek legfőbb kérését: Ut sint unum!” (La Croix 28. février 1906.)

Okuljunk a francia katolikusok állapotán! Az egyház fejének intő szózata nekünk is szól. Nem-e kell nekünk is küzdenünk már a huszadik század barbáiraival?! Hiszen már ostromolják alkotmányunknak szent várát és egyházunk erős kapuit. A „bloc” talán gyöngébb nálunk, mint másutt?! A visszavonás és pártoskodás nálunk sem ritka madár. Az

egyháziak és világiak buzgó társadalmi akciójáról sem igen panaszkodhatunk.

Lehet, hogy már itt a végső terminus is. Szervezkedjünk tehát, amíg van idő. Nehogy elkéssünk! Mert ha már azután megszólal a vészharang, fejtellenül hiába verjük a mellünket. Legyünk egyek, mert csak az egyesülésben rejlik az erő. Itt az egyesületek kora. Szociális egyház kell most az országnak. Minél több társadalmi érdekszövetségben kell tehát egyesíteniünk katolikus véreinket. A lelkes munkálkodásának bázisa és legfontosabb kiegészítője éppen a keresztény egyesületek alakítása. Ne legyen olyan helység, ahol a vallásos és hitbuzgalmi társulatokon kívül a lelkes ne törekednék a maga híveit ker. hitelszövetkezettel, kath. körrel, legényegylettel és sok más érdeket szolgáló egyesülettel a maga körébe vonni és egységes katolikus akciónak a híveivé tenni.

Ha ezt nem teszi idején, most még az ország legféltreesebb helyére is a legváltozatosabb módon (újság, röpirat, vándor népbolondító, stb.) eljut a tévtanok hamis prófétája, s amíg a gazda a boldogok álmát alussza, konkolyt vet a gonosz lélek tiszta vetése közé. Legyünk egyek és tömörüljünk tehát keresztény véreim! Dolgozzunk egyesült erővel, vessük meg a biztos jövőnek alapjait, amíg nem esteledik! Egyháziak és világiak értjük meg egymást, romboljuk le az állásbeli és személyes hiúságnak korhadt válszfalait, rendeljük alá személyes érdekeinket az egységes cselekvés szükségességének és mint Krisztus nagy családjának egyetértő tagjai munkálkodjunk egységes szellemben, amíg a hitetlenség és hazátlanság éjjele nem borul reánk!

(kj.)

Nyakig az abszolutizmusban. Kossuth F. a „Magyarország” szombati számában szótartat intéz a választópolgárokhoz. Szózatának az a veleje, hogy arra az esetre, ha új választásokat rendelnének el, a haza megköveteli minden igaz polgártól, hogy a szavazó urnához minden u. n. alkotmányos költség megkivánsa nélkül járuljon, mert világos, hogy az abszolút hatalom abban az esetben, ha céljainak megfelelő báb többséget nem tud összehozni: akkor ismételt új választásokat fog elrendelni akár a végtelenségig. Ezzel azt célozza, hogy a képviselőjelöltek, ha a választók minden alkalommal reflektálnának az alkotmányos költségekre, anyagilag kimerüljenek. És így végre mégis az erőszak diadalmaskodjék. Hát ezt nem szabad megengedni. A magyarnak volt s legyen ezután is becsülete. Legszenzibb és legszebb polgári jogának és kötelességének gyakorlásáért ne várjon baksist, hanem ő maga hozza meg ha kell, akár a legnagyobb áldozatot is.

Kossuth F. szózatában azonban van egy olyan kijelentés is, amely még mindig az optimizmusnak a hangja. Azt írja: „... a felhivatalos közleményei feljogosítanak arra a feltevésre, hogy a kormány *tényleg* mindent el fog követni arra, hogy a királyt rábírija az *alkotmány felfüggesztésére*.” Hát már nem elkö-

vetett s követ napról napra mindent. Hát még nincs felfüggesztve alkotmányunk? A népképviselő törvénytelen feloszlatása, a királyi biztosok garázdalkodása, a vármegyék autonómiájának letörése, a sajtószabadság korlátozása, a gyűlékezési jog elkobzása, a fegyveres erő duhajkodása a törvényhatósági termekben, a szabad politikai véleményt kimondó férfiak brutális rendőri üldözése, az esküjűkhöz hű tisztviselők felfüggesztése stb. stb. nem elég ismérvei az alkotmány tényleges felfüggesztésének? Több kell ennél? Hát lesz több is, de csak a fokozatban. A tény maga megvan. A fokozás pedig soron van. Legjobban bizonyítja ezt az, hogy Kristóffy és patkánytársai is menekülni szándékoznak.

Ők is megsokalták talán a kilitásba helyezett *ténylegesebb* eszközöket. Az optimizmus persze megint abban reménykedik, hogy a megúgró patkányok helyébe nem kapnak majd újabbakat. Őh dehogyan nem! Nagyon sok patkány van még szép hazánkban édes magyarom! A távozni akaró Lukács közoktatásügyi ügyvivő helyére már is ajánkozott egy éhes patkány. Úgy hívják, hogy Tost Gyula. Eddig közalapítványi igazgató volt. Világos tehát, hogy ért a közoktatáshoz. De ki keres itt most hozzáértést. Nem ez kell most, hanem csak ember, amelyben nincs lelkiismeret. Az üresen álló államkassza kezelésére is akad vállalkozó. Úgy hívják, hogy Hegedűs Ferenc. Nem tudjuk, hogy a híres Hegedűs-Fuggerek családjából való-e? De hát nomen et omen. Pénzügyigazgatásügyi tisztviselő volt az illető, mielőtt közigazgatási bíró lett, tehát persze, hogy ért a pénzügyhoz. De hát mire ide értés? Csak hazafias lelkiismeret ne legyen.

Ezzel kész a kvalifikáció.

Amíg ilyen vállalkozók kaphatók: addig tán mondhatjuk, hogy az alkotmány tényleg még nincs felfüggesztve. Hát aztán, mikor lesz? Soha. Mert éhes patkány és lelkiismeret nélküli ember még sok van ebben az országban.

Mi azonban erősen hisszük, hogy máris tényleg és nyakig uszunk az abszolutizmusban. Mert az abszolutizmus nem a puskák ropogásával, nem is az akasztófák felállításával kezdődik, e ténykedések már csak a végső akkordokat szolgáltatják. Az abszolutizmus ott dühöng, ahová már eljuttattak bennünket.

Ellenségeink tervei.

Szegény magyar hazánkban olyan felfordult állapotok vannak, hogy leírni nem lehet.

Szent hitünknek s magyar hazánkknak sok ellensége van.

Vallási, politikai, társadalmi és gazdasági téren mindenütt: szethuzás, viszály, nyomor és szenvedés van napi renden.

A legszorítóbb az, hogy a jelenleginél még sokkal nagyobb szenvedésre és nyomorra van kilátásunk.

Hisz nagyszámú ellenfeleink a népet hitétől, az egyházat s a birtokos osztályt vagyonától akarják megfosztani.

Isten nélkül, sőt az isteni tan ellen harcolva akarják saját céljuknak megfelelően, részint törvényes, részint forradalmi úton a vallási és társadalmi rendet megváltoztatni.

A szociáldemokraták a városokban szakszervezetek, a falvakban Földmunkások Országos Szövetsége útján akarják az összes kézi munkásokat hatalmukba keríteni, hogy gonosz céljukat elérjék.

A „népbutító esuhásokat”, a „népnyuzó magánasokat”, a koalíciót minden alkalommal szabad gyaláznik; de ha valaki a zsidókról, sza-

badkőművesekről s a szociáldemokratákról, — kik a kereszténység ellen aknamunkát folytatnak — az igazságot megírja, — azt készek halálra ítélni.

A magyar a magyart gyűlölhethi, a keresztény a keresztényt támadhatja s az is a céljuk, hogy a magyarok egymással állandóan veszekedjenek, hogy ők a zavarosban állandóan halászhassanak.

A szociálisták szerint „a megelégedés égbekiáltó vétek.”

Mi pedig úgy tudjuk, hogy megelégedés nélkül az ember nem tud boldog lenni.

A szociáldemokratapárt programja 26 pontból áll, melyből egészen csak az első idém, mely igazolja, hogy miként akarják az általános titkos választói jogot megvalósítani.

A magyarországi szociáldemokratapárt követeli:

1. Általános, egyenlő, közvetlen szavazójogot minden választásnál és szavazásnál, az állam minden 20 éven felüli polgárának nemkülönbség nélkül. Titkos és községenként való szavazást. Aránylagos képviseletet. Minden választó megválasztható. A szavazások törvényes munkaszüneti napon tartassanak. Országgyűlési, megyei és községi választások kétévénként történjenek.

Követelik továbbá a „förendiház, minden öröklött hivatal, rang, állandó hadsereg s választánítás eltörlését, s az egyházi birtokok elkobzását” stb.

Ha minden tervükkel célt érnének, nagyon boldoggá tennék a magyar haza polgárait!

Eddigi munkájuk eléggé igazolja, hogy az általuk ültetett fak milyen terges gyümölcsöt teremnek.

A szociáldemokraták tana szerint: „Az emberiség összes javai nemzedékek szellemi és kézi munkájának közös gyümölcse. A javak elvezetéhez tehát egyenlően jussa van mindenkinek, a ki a társadalomra hasznos munkát végez.”

Vajjon hasznos munka-e az, midőn a többfele jogtalan sztrájkjal sok szegény embert kenyérétől és állásától megfosztanak?

Minden ok nélkül törni és rombolni, vajjon hasznos munka-e?

A szent hitet és egyházat gyalázó sokféle röpiratokkal és hírlapokkal több ezer ártatlan léleknek szellemi és anyagi kárt okozni vajjon a társadalomra nézve hasznos munka-e?

A szent hit tana szerint: „mélto a munkás az ő bérére.”

Az egyház mind a szellemi, mind a kézi munkának értékét mindenkor nagyra becsülte.

Minden egyes ember lelki-testi boldogsága érdekében mindenkorban, nagymérvű áldozatokat hozott.

A sokféle tan- és nevelőintézetek, kórházak s emberbaráti intézmények erről fényes bizonyosságot tesznek.

A forradalmi szociálisták bármennyire is ígérik elvtársaiknak a földi paradíszot, lelki béke és megelégedés nélkül az embert boldoggá nem tehetik.

Isten nélkül s vallás nélkül nincs béke, nincs boldogság.

Ha a szív irigységgel és gyűlölettel van eltelve, nem tud boldog lenni.

Minden vagyon és tudomány mellett is szeretet nélkül semmik vagyunk; míg ellenben ha isteni és felebaráti szeretet tölti be keblünket: a tiszta szeretet által égi és földi boldogságot nyerhetünk.

Erről az egyház és emberiség történelme, fényes bizonyosságot tesz.

A szociáldemokraták a szegény népet: leg-

nagyobb és ledrágább kincsétől, hitétől akarják megfosztani.

„Hogyan segítsen magán a szegény ember?” című röpiratjukban a népet arra tanítják, hogy: „Az Isten nem segít rajtunk, papok sem segítenek rajtunk, a nagy uraktól és a hatalmasoktól szintén nem várhatunk semmi jót, még az országyűléstől sem.”

„Hát ki segíthet rajtunk? Senki más, csak mi magunk. A szegény elnyomott és nyomorgó munkásnépet mindenki szípolozza és üldözi, tehát nem bízhatik másban, mint a maga erejében.”

Az Istent sajtó útján is káromolni, igazán égbekiáltó bűn. A nép fiai a vallástól azt tanulják, hogy: „hasztalan az ember iparkodása, ha nem járul hozzá Istennek áldása.”

Alkalmatlan eső és napfény nélkül a legjobb föld sem tud gabonát teremni. Ezt tapasztalattal jól tudjuk. Az istenfélő emberek mindenütt azt tartják: „Emberé a munka, Istené az áldás.” Az egyház állandóan imádságra és munkára tanítja híveit.

A buzgó imádságra és hasznos munkára soha nagyobb szükség nem volt, mint a milyen nagy szükség van napjainkban.

A politikai zavaros, felfordult állapotokon kívül is sokféle baj van.

Ellenségeink szervezett nagy erővel dolgoznak ellenünk.

A szocialisták szónokokat képeznek, hogy a tudatlan népet céljuknak annál könnyebben megnyerjék.

Sajtó útján nagy tevékenységet fejtenek ki. Évenként kétszáz ezer korona összeget is költenek: lapokra, röpiratokra s agitációra.

A szegény nép is — több helyen — filléreivel állandóan támogatja a Jakabok romboló munkáját.

A papság iránti gyűlöletet: a kepe, párber, stóla miatt is, mindenütt terjesztik.

Nagy baj az, hogy úgy a törvényhozók, mint a törvényszék végrehajtói közül kevesen ismerték és ismerik a népet.

A nép ügyét-baját ismerő, élettapasztalattal bíró, bölcs honatyákra van szükségünk, kik hivatalosan az alkotmány viszszerzése után — jó és hasznos törvények által — a népet boldogítani.

Az is nagyon szükséges, hogy igazságos, tapintatos és erélyes előjárók által legyen a törvény végrehajtva.

Különböző a törvényt, mint a törvény végrehajtót a nép gyűlölni fogja.

A tervbe vett általános titkos választói jog is, a népek nem hasznára, hanem inkább kárára lesz.

Az erélyi népet az arányosítás és tagosítás jobbra tönkre tette.

Némely gazdának volt a tagosítás előtt 8 drb. marhája s a tagosítás után nagy bajjal tud 3-at tartani, főképp ott, ahol a közlegelőt is szétosztották.

Ahol se zöld, se fekete ugarról nem gondoskodtak — a sok munka dacára — a földművelő gazdák a vetőmagnál kevéssel tudnak többet termelni.

A szegény emberek, a rendszertelen gazdálkodás miatt juhot, sertést s még libát sem tudnak tartani.

Ez már magában elég nagy baj. Adósságot adósságra halmozva, a kis ingatlant is a bankok és takarékpénztárak elperelik. Az elkeseredés nagy és általános, mivel még a pap s kántortanító is, javadalmáért perelni kénytelen.

Ilyen körülmények között a népet felizgatni és lázítani könnyen lehet.

Míg ez a nyomorúságos állapot tart, tartós benső hitélettel s alapos nemzeti műveltséggel általánosságban beszélni sem lehet.

A nagy vagyonnal bíró főurak között is kevesen vannak a gróf Károlyi Sándorok és Majláth Józsefek, kik közérdekű, áldásos, ügybuzgó munkásságot fejtenek ki, — akik főúri nejeikkel együtt — diszei az emberiségnek, nagylelkű jótéviói a szegény népnek.

A szocialisták nemcsak a papok, hanem a főurak s általában a birtokos osztály működését is éber figyelemmel kísérik.

Fent jelzett röpiratukban bizonyos urakat a néppel így ismertetnek: „Nevezhetnék nektek földesurat, a ki a lófuttatáson hagyott el egy delután százezer koronát, az aratói ellen pedig esendőörököt hitt, mikor a vadócos és jégveréses buza learatásáért valamivel jobb bért követeltek. Ismerek olyant is, aki noha van hites felesége — a kifestett képű szeretőjének márványos, aranyos palotát ajándékozott, a cselédjeinek pedig nem akar tisztességes lakást adni, úgy, hogy 2—3 béres család kénytelen egy nyomorúságos szobában együtt aludni. Azután van olyan, aki drágábbnál drágább hintókra, sok ezer forintba kerülő lovakra, hiábavaló ékszerre költi a pénzt; meg olyan is, aki külföldi városokban veri el a munkásai szerzeményét és olyan fürdőhelyeken, ahol télen is nyár van, a hol bőjten is farsang járja.” stb.

Erényes élet és jó cselekedet által tudjuk a közügyet becsülettel szolgálni.

Adjuk meg Istennek, mi az Istené, az embernek mi az emberé s úgy sok zavartól és nyomortól mentjük meg az emberiséget.

A szocialis kérdést legfőképpen a hit és szeretet tanának segítségével lehet megoldani.

Igazán bölcs, nemeslelkű áldozatkész munkás egyházi és világi honfiakra van szüksége a szegény magyar hazának, hogy a sokféle szenvedést és nyomort enyhíteni lehessen.

Áldozatkész nagylelkű főpásztorunk, az erdélyi püspök úr önagyméltósága 1905. évi XI. sz. püspöki körlevelében a papságnak azon bölcs utasítást adja: „Hogy buzgó világi férfiak bevonásával, összeköttetésben a keresztény szocialis egyesületek országos szövetségével, ahol csak lehet, alakítsanak munkás-egyesületeket, iparos és gazdaköröket, kath. legényegyesületeket.

Aki pedig ilyenek alakítására és vezetésére nem érez magában elegendő erőt, a sajtó támogatásával a törekedjék hozzájárulni a mentőakcióhoz. Nevezetesen minél több pártoló tagot szerezni a jobbmódú hívek és székely gazdák között két koronás tagsági díjjal a Szent-István Társulatnak, mely többszörösen fizeti vissza jökönyvekben ezt a csekély összeget; a Szent-István Társulat népies röpiratait egyéni áldozatokkal is minél jobban terjeszteni a szegényebb sorsúak között.”

Égetően szükséges, hogy gazdag és szegény tehetségehez mérten a kath. sajtót pártolja és terjessze.

A pap templomban és iskolában jóra taníthatja a népet, de ami jót a paptól hall, azt a 2—4 filléres szocialista hírlapok s nyomtatványok mind kiverik a nép fejéből, ha a hit celszerű védelméről sajtó útján is nem gondoskodnak.

IX. Pius pápa bölcs mondása szerint „a katolikus sajtó támogatása manap fontosabb, mint a templomok építése”. Ezen állítás igazságát a franciaországi szomorú állapotok eléggé igazolják.

Az iszakosság, káromkodás, vasárnapi munka stb. ellen szintén szükséges a népet a sajtó útján jóra inteni.

A kath. sajtó érdekében hozott koronákkal meg ma sokat meg lehet menteni, de később még az ezer koronákkal sem tudjuk a romboló munkáját megakadályozni.

Amíg időnk van, „unitis viribus” egyesült erővel imádkozzunk és dolgozzunk szentegyházunk s szeretett magyar hazánk jólétéért és boldogságáért!

Marosi.

A székely nép megmentése.

Ilyen címmel megjelent cikkemre vonatkozólag a lap legközelebbi számában*) egy felvilágosítani akaró cikkeske jelent meg. Örvendtem első észrevételkor rajta. Azt gondoltam, hogy kellőbb világításban tárja fel a mentési munkálatok eredményét vagy balsikerét.

Csalatkoztam.

Az akció indítóit és vezetőit részleges tényekkel mentegeti és munkájuk eredménytelenségét a népre és azok vezetőire tolja. Nem úgy van. Nem.

A miket ez ügyben megmondtam, azt igazán és legjobb tudomásom szerint megmondtam. Az én generális perspektívám, melyet a három szekvármegye területén szereztem, a mint mutatta, úgy irtam meg. Ezt egyes falvak vagy szűkebb körű vidékek kivétele nem gyöngíti. Állításaimból elvenni valóm nincs. Sőt még adni akarok hozzá.

Csak röviden! A bőbeszédűséget az írásban sem szeretem.

Nem tudom, mi volt Darányi, ha nem miniszter, midőn a székely nép megmentésére az akció megindult. Nemde úgy-e a liberális kormány tényleges tagja? Lehet, sőt vallom, hogy az ő tervei és intenciói a legjobb akaratauk voltak. De a kivétel — újra állítom — egészben véve nem sikerült.

A székely mentési akció élére, kiket állítottak a Széllt követő tisztavirág életű kormányok? Nemde úgy-e kebelbeliek!? Névszerint számláljam elé a kirendelteteket? Azt is megtehetném. De aki lát, annak miért magyarázzak a színek-ről. Főlölesleges.

A székely nép megmentési akciójának gócpontjait Marosvásárhelyt tették meg. Miért? Előttem örökre rejtély marad. Hiszen a székely vármegyék között épen Marostordamegye a legkevésbé székely. De legkevésbé szorult is mentésre. A kiválasztott gócpont legtávolabb esik a három székely megyétől.

Több mérföldnyi távolságból a kört megállapítani és gyógyítani lehetetlen. Vagy legalább is nehéz. Kik a fűtőhöz közel vannak, kényük-kedvük szerint fűtőzködhetnek. De jaj azoknak, kik a Hargita havas oldalain tengődnek. Hol vannak itt tejszövetkezetek? Hiszen ha élni akarunk, meg kell, hogy együk, amit kifejünk.

De Marostorda földje más és úgy természetére, mint termékenységére nézve, mint a három szekvármegyéé. A klíma is más. Eltűnt és speciális kezelést igényel a székely vármegyék földje. Két-három annyi munkát követel rendben tartása, mint más helyeké. Még a közigazgatás is tisztatlanságára nézve különböző másokétól. Ez így van.

A nép sem annyira előrehaladott a földművelés és állattenyésztés terén, mint Marostorda megyéjé. Miért? Mert távolabb esik a nagyvilágtól. Nincs meg az érintkezés könnyűsége, az e tekintetben műveltebbekkel való surlódás lehetősége. Igazam van? Én azt hiszem. Akkor miért nem gyűjtöptontja a székely akciónak Székelyudvarhelyt vagy Csikszereget? Ha őszinte és jóakarató s körültekintő a mentés vezetősége,

*) Köz m. 7. sz.

miért nem állít fel minden községben mintagazdálkodást, minden negyedikben földműves iskolákat?

Csak ezen új intézmények generációi lesznek képesek a fajlatok esetleges tenyésztésére és a föld behatóbb művelésére.

Udvarhely-, Csik-, Háromszék megyék földje rövid méreteken belül nagyon váltakozó terméshozható. E váltakozó természetének megfelelőleg kihasználni avagy megnagyobbítani experimentálás által késedelmes dolog. De egyenlő is a tönkremenéssel. Tessék a kirendeltségnek hozzáértő emberek által annak vegyi összetételét megvizsgáltatni, a kihasználás és megjobbítás módját megállapíttatni, a fentebb említett iskolákban taníttatni és mintagazdák által annak helyességét bebizonyítani.

Félanynyi munkával és kiadással dupla termést behozni, ez az okszerű földművelés.

„Aki barmot tart, az ne éheztesse, akkor inkább ne tartson”. Helyes kitétel, de gazdasági szempontból pátriárkális gondolkodásra vall. Hiszen lehetőleg senki sem éhezeti barmát, vagy legalább is nem akarja. Rációnabíltatni táplálni ez a fő. Mit, milyent, mennyit, mikor és hogyan adni az állatnak enni; hol, hogyan és milyen helyen tartani, egyes esetekben velők miképp elbánni, mindezt ki tanítja ki a népet. A mentési agitátoroknak kellene erre gondolni. Úgy-e?

Félanynyi utánjárásal, félanynyi táplálékkal és kiadással állatot hizlalni, tartani vagy tenyészteni a nemzésben való minden visszaesés nélkül, ez az intezív állattenyésztés.

Ha ez meglesz, akkor aztán egy fajtehen után jövedelemhez juthatunk s gyönyörködhetünk a jó termésben, a megtermett baromfiakban és kítőró fajsertésekben.

A tájékoztatásomra megírt cikkre több szavam nincsen. Különbösen is második fele csak az én állításaimat részletezve bizonyítgatta.

Szerintem is a mentési akció figyelemre és becsülésre méltó, de verve jó, mint a feleség.

Pál Dénes.

H I R E K.

— **Kegyelmes főpásztorunk** f. hó 4-én az esti gyorsvonattal Budapestre utazik, hogy jelen legyen a magyar püspöki kurtól kiküldött bizottságok ülésin.

— **Személyzetiek.** Jung-Cseke Lajos apát, főesperes, székelyudvarhelyi plebános és Décsői Péter th. főesperes, besztercei plebános saját kérésükre hosszú és áldásos munkálkodás után nyugdíjaztattak.

Pellion Ervin sepsiszentgyörgyi hitelmező, káplán ideiglenesen szabadságot tartván, helyébe Mihály Domokos csikszentgyörgyi segédlelkész küldetett.

Hohenlohe Károly Egon herceg Segsvárra küldetett segédlelkésznek. Atyja, Hohenlohe Klodvig, a kiváló arkeologus-műemlékek tanulmányozása végett többször bejárta egyházmegyénket is. Az ifjú pap korán jutott árvaságra, elvesztvén édesanyját, Esterházy Franciska grófnőt, kinek helyét azonban a családi tüzhely körül a legfondosabb anyai szeretet meglevél töltötte be püspök urunk édes testvére, Sarolta grófnő. Az ő nemes, fenkölt lelkének, öröklött, mely vallásosságának is köszönhető, hogy a magyar klérus egy lelkes, törekvő taggal gazdagodott, korán ültetve el a papi hivatás első magvait a fogékony ifjú szívébe. Egyházmegyénk ifjú harcosát ösztönzetezettel üdvözöljük nehéz pályája kezdetén.

— **Irodalmi Társulatunk** alapunkban már kihirdetett programmal, ma d. e. 11 órakor tartja második felolvasó ülését a főgimnázium első emeleti tanácstermében. Az ülésre külön meghívót nem adtak ki, de minden érdeklődőt szívesen lát a társulat. Intelligens közönségünknek tehát ismételtlen figyelmébe ajánljuk a nemes szellemi élvezetet ígérő felolvasó ülést.

— **Márczius 15-ike városunkban.** Gyulaférvár sz. kir. város közönsége tekintettel a szomorú politikai helyzetére, az idén a szokottnál még mélyebb érzéssel, még lobogóbb lelkesedéssel óhajta megülni elkobzott szabadságunk születésnapját. A hazafias ünnep szónoka Zlamál Ágost főgimn. tanár lesz; szavalni fog Roska Miklós h. v. tanácsos. Lesz ezenkívül három énekzám. Úgy halljuk, hogy erre az ünnepre Nagyenyed város független érzelmű polgárai is számosan készülnek átrándulni. Helyes! Szükség, hogy a két szomszédos város azon polgárai, akik a tornyosodó vészfelhők eloszlására bármily áldozatra is készek, mentől gyakrabban érintkezzenek egymással s meg-hányják-vessék a küszöbön álló küzdelemben való részvételüknek módozatait. Csak jöjjenek minél számosabban!

— **Hamvazó szerda.** Vége lett a hosszú s a szokatlalul vig farsangnak is. Hamvazó szerda bevezette a magabaszállás, az elmékedés szent idejét is. Ha ez idő alatt olyan általános és mélyes és benső lesz az emberek lelki munkája, mint a minő pajzán és gondatlan volt mulatós kedve a farsang alatt, akkor a feltámadás ünnepe igazán magasztos és fenséges fog lenni.

Hamvazó szerdán püspök urunk ő nmltósága figyelmeztette a hivaték a hamuhintéssel keresztényi köteleességeikre, melynek végeztével a szöszékről is szólt, fejtegetvén a bekövetkezett időszak jelentőségét, a hőt megtartásának testi és lelki hasznát. Meghatóan kérte hivaték, hogy a böjti idő alatt eleget tévén Isten parancsának, tegyék magukat méltóvá arra, hogy szomorú helyzetbe jutott hazánkért a királyok Királyához küldött imák méltó meghallgatásra találjanak.

— **A plebánosválasztás** Kolozsvárt február 25-én történt meg Ujfalu József dr. apátkanonok, kiküldött püspöki biztos vezetésével rendkívüli érdeklődés között. A tekintélyes hitközség képviselőtestületének 420 tagjából leszavazott 388. Minden választó három jelöltre szavazott, még pedig titkosan. Az eredmény a következő: Pál István referensre esett 251 szavazat, Kászonyi Alajosra 223, Hirschler Józsefere 192, Rancz Jánosra 189, Szekeres Józsefere 95, Várterész Antalra 53, Bartha Ferencere 50, Balázs András tordai plebánosra 45, Péter Józsefere 18, Mikes János grófra 17, Sebestyén Mózesre 10, Karácson Mártonra 3, Gidófalvi Gergelyre 3, Zomora Dánielre 2, Dóczy Endrere 2, Ferenczi Lajosra 2, Ujfalu Józsefere 1, Máté Józsefere 1, Russel Károlyra 1, P. Tréfán Leonardra 1, Kolín Istvánra 1, Rozs Lajosra 1, Lóky Bélára 1 szavazat. A választás példás rendben folyt le, melynek végén a püspöki biztos Pál Istvánt első helyre, Kászonyi Alajost második helyre és Hirschler Józsefet harmadik helyre megválasztottak jelentette ki. Ennélfogva a három jelölt közül az egyházi főhatóság által kinevezendő fogja közelebről átvenni egyházmegyénk legnagyobb plebánájának vezetését.

— **Halálozás.** Heinrich Ignác erdélyegyházmegyei áldozópap, nyug. katonalelkész, aki Irodalmi Társulatunknak eleitől kezdve hűséges tagja volt, valamint a főgimnáziumunknál fennálló Ifjúsági Segítőegyesületnek alapítótagja, febr. 26-ikán Temesvárott elhunyt áldozópapsá-

gának 58-ik évében, 81 éves korában. Nyugodjék bekevel.

— **Baba halála.** Még csak most kezdte gyűjyögni. A szülők önfeláldozását most kezdte meghálálni azzal, hogy édes nevetésével, fürge pajzánkodásával eloszlatta a redőket a küzdő szülők homlokáról. Aig kezdett örvendeni a meleg napsugárnak, máris eltávozott. El egy szebb hazába, abba a társaságba, a hová való volt, az angyalok közé. Elvitt magával minden örömet s tenger bánatot hagyott itt szüleinek. Az újuló tavasznak zsendülő bimbaja elhervadt s a fájdalomtól lerokadó szülők csak bánatot éreznek a nyíló virágban is s a madárdalban is. Mert Baba meghalt 20 hónapos korában! És magával vitt sok-sok reményt, sok-sok örömet. Mert hát ninesen tiszta és tartós öröm e siralom-völgyében, másutkapja meg azt a kesergő halandó. Ez a tudat és az Isten kifürkészhetetlen akaratában való megnyugvás vigasztalja meg a kesergő szülőket: Balogh J. Zs. dr. ezredorvost és nejét.

— **Zichy Mihály** a nagynevű magyar festő, ki hosszú évek óta az orosz cárok kedvelt udvari festője volt, a heten hosszabb betegkedés után 80 éves korában elhunyt Szentpétervárott. A zalamegyei származású magyar festő 1847 óta élt Oroszországban, de azért lelkével, művészi ihletével sohasem szakadt el hazájától, amit legjobban bizonyítanak azok a remek illusztrációk, amelyeket Madách: Ember tragédiájához és Arany J. Balladáihöz készített. Ezek az illusztrációk a nagy költők műveinek leghűbebb és legmélyesegesebb interpretálói. Nagyobb szabású magyar tárgyú festménye volt még: Erzsébet királyné Deák F. ravatalánál, amelyet a Nemzeti Múzeumban őriznek. Volt egy nagy botlása is. Egy kép, melyen az orthodox muszka császár uralmát, mint a jövő ideálját dicsőítette. Ehhez a képhez, amely a papság perzifalása, a művészetnek semmi köze. A hatalom nyomása, az udvari befolyás tudvalevőleg igen sokszor még a szabadművészeteket is igájukba hajtják a lelkekkel együtt.

— **Kántorválasztás.** A Kézdivásárhely-kantarióm. kath. egyházközség mult vasárnap délelőtt tartott közgyűlésében ejtette meg a hármas kijelölést a Both Mihály kántor eltávozásával megüresedett kántori állásra. Az előzőleg megtartott próbák után a közgyűlés, melyen Balázs Ferenc főesperes elnökölt, a következő 3 pályázót jelölte: Bükki Kálmán szolnoki segédkántor, Rigó Antal segesvári kántor és Ördög Gyula orsovai segédkántor. E három közül fogja Gróf Majlath Gusztáv Károly önm. a kinevezést megejteni.

— **Reflekszió a multkori „Moloch“-ra.** Benedek József, egy feygyelmileg elmozdított udvarhelyszéki kántortanító, nem régen meglátogatta Gyulaférvárt is.

A központi papságnál tette két napon át forró tiszteletét, s ezek közül is patrióta figyelmébe első sorban Csikmege szülöttét lüentette ki. És sikerült is több-kevesebb szerencsével mindenütt csinálnia egy kis kölcsonügyletet. Egyedül Vass Albert barátunk merevségén került zátonyra meglepő egyenességgel járó, de egy kissé túlkapott hajója, mert Vass barátunk az abszolutizmusig kérlelhetetlen minden finánciális kísérletezővel szemben. Benedek József — gergyőremetei állami tanítónak mondta magát. Mind elhitték neki, kivéve Vass Albertet, mert ő, mint dogmatanár, egyedül csak a ki nyilatkoztatásban hiszen. Úgy halljuk, hogy Benedek József a vidéken is több papot megpumpolt. Félreértések kikerülése végett melegen ajánljuk t. olvasóink figyelmébe Vass barátunk kipróbált módszerét.

Személyleírás nem adunk, mert Benedek

ür egész a cinizmusig lézser a ruházkodásban; úgy látszik azonban, — sokat ad arra, hogy állandóan élénk rózsaszín vibráljon az orrán pajzán játszsággal. Itt egyébként nincs hiány a részvétben Szabó György szorgalmas munkatársunk iránt.

— **Hármas menyegző.** Páratlan szépségű, megható és lélekemelő ünnepségné volt szemtanuja február 19-én Bereck közönsége. A község egyik köztisztelőben álló családjának hármas menyegzője tette e napot hosszú időkre emlékeztessé a bereckiek lelkében. E napon mondták buzgó hálat Bodó Ferenc és Esztán Róza felszázados, fiúk Bodó István és Lukács Karolin negyedszázados boldog házaseletükért a Mindenhatóknak és kérték segítő kegyelmét a jövőre. Ugyanekkor esküdték örök hűséget az ezüstmenyegzősök ifjú leánya Bodó Mária Paizs Mihálynak. Ámhogya az ünnepély annál meghatóbb és valóban családi legyen, az eskető pap — Bodó Ferenc, ki a hármas menyegzőre az egyház áldását adta, az ifjú pár házasságánál szereplő tanuk egyike Bodó István és a szent misénél segédkező minisztránsok szintén az ezüstmenyegzősök gyermekei, a menyasszony fivéréi voltak.

Fel 11 óra után vonult a násznép a jubilánsok házához a templomba. A menet élén a tisztelőreméltó, ősz aranymenyegzős pár, utánuk az ezüstmenyegzős pár, majd az ifjú jegyesek haladtak, kiket a tanúk, a nyoszolyálónyok és vőfélék, az ismerősök és rokonok hosszú sora követett. A templomot ekkor már zsufofálgig megtöltötte a szép ünnep híreire összejött közönség. — Tizenegy órakor lépett oltárhoz az eskető pap, hogy az ünnepekért a legszentebb áldozatot a Mindenhatóknak bemutatja. Az ünnepi szentmise végeztével a jubilánsokhoz, majd az ifjú párhoz intézett meghatott hangon az ünneplő magasztosághoz méltó beszédet, mindhárom párra az egyház áldását adva. A mélyen meghatott hívőknek az egyház könyörgéseivel egybeolvadt buzgó imája kérte a Mindenható áldását és kegyelmét a hármas menyegzőre.

Esküvő után a vőlegény házához vonult a násznép, a hol helyi szokás szerint, mint a ház megbizottja Bortbáth János fogadta szép beszéddel az ifjú párt. Majd a község szeretett plebánosa Bálint László t. főesperes, t. kanonok mondott az ünnepekhez és jelenlevőkhez meleg szívről, nemes lélekről és gyöngéd atyai szeretetrel tanuskodó remek szép beszédet, mely az ünneplőnek méltó befejezése, valóban koronája volt.

D. u. 4 órakor a vőlegény házához 70 terítékü szeretetlakoma volt a jubilánsok és az ifjú pár tisztelőre, melyen számos felkészöntőben éltették és kívántak sok boldogságot az ünnepeknek. A lakomát követő táncnak, az ártatlan örömmel, és pezsgő jókedvnek a hajnali órák vetettek véget; ám a kedves ünnepségek emléke még soká élni fog a bereckiek lelkében.

— **Örülség vagy butaság?** A „Székely-Udvarhely” c. lapjaink legutóbbi számában olvastuk a következő hírt:

„A városi képviselőtestület címére. Székelyudvarhely városának érdemeiben (?) összezsúrolt alkaptányáról régen ismert dolog, hogy nagy vallás-bölcsész. Azonban e bölcskedés csodálatos módon mindig a kath. intézmények és személyek kipellengérezésében csuesosodott ki. Eddig ugyan kutyába se vették e kiábrándítókat, tudva, hogy bizonyos bögés úgy sem hallatszik az égig. De legújabbban a hivatalos helyiség komor unalmát üzi el azzal, hogy Majláth püspökről mondott gypmesteri

stílusban gyalázkodásokat. Hát ez még ettől az individuámtól is sok! Azért vagyunk bátrak a képviselőtestülettel szemben, vajjon azért szoltották-e el a semmittevés edesen puha párnájáról, hogy ilyen elméncségekkel (?) mulatassa a személyzetet? Vagy nem találának stílusának megfelelőbb munkakört?”

Ez a híreske előttünk meglehetősen misztikus, mert nem tudjuk nevét a hősnék s nem ismerjük egyéniségét „az érdemekben összezsúrolt alkaptányárnak”. Egy dolgot azonban mégis tudunk konstatálni. Azt t. i., hogy vannak még emberek, akik jobb foglalkozás hiányában még a hivatalos helyiséget is arra használják fel, hogy egy hitéért lángoló és hazajáért aggódó főpásztort brutális módon gyalázzanak. Az ilyen otromba gyalázkodás Majláth G. Károly erdélyi püspök nimbusan ugyan a legkisebb esorlát sem üti, de méltán gondolkozóba ejtheti Székelyudvarhely város közönségét, hogy megtűrhet-e hivatalban olyan embert, akiről nem lehet megállapítani, hogy örült-e, vagy buta?

— **Pályázat.** Az alsófehérmegyei római katolikus tanítóegyesület tavaszi közgyűlésére a következő pályázattal tüzi ki: „Mit tehet a tanító, hogy a szülőket s ezek által a gyermekeket a szeszies italoktól való megtartoztatásra szoktassa?” Jutalma husz korona. Pályázati határidő f. évi április hó 18-ika. Gyulafehérvárt, 1906. március 1-én. Az elnökség.

— **Diszermem negyven évi hű szolgálatért.** Az igazi, benső hitnek mai ridég korában különösen jól esik, hogy a m. kir. államvasutak temesvári műhelyének munkásai élükön Hermann Sándor főmérnök, máv. műhelyfőnökkel arzenálból, hogy idős Nievald Ferenc, Petz Ferenc és Appel Lajos munkatársaik az apostoli királyi Felség által, a kitartó és lelkiismeretes kötelességteljesítés tisztelőben való részesítése és legfelső elismerésének látható jeléül alapított „Diszermem negyven évi hű szolgálatokért” kitüntetés elnyerték, ahelyett, hogy mint az manapság szokás tisztán a világ zajába vegyülve ünnepelelnék, Istennek adnak hálat s e hónap 11-én a következő sorrenddel rendeznek ünnepélyt: 1. Dél előtt 10 órakor gyülekezés az „Arany Oroszlán” vendéglő nagytermében. 2. Dél előtt 10^{1/2} órakor „Szent Misa” a józsefvárosi r. kath. plébánia templomában. Misa alatt a „Lelkesedés” máv. műhelyi dalárda énekel. Misa után az „Arany Oroszlán” vendéglő nagytermében: 3. „Szózat”, éneklé a „Lelkesedés” máv. műhelyi dalárda. 4. Hermann Sándor, máv. főmérnök, műhelyfőnök beszéd kiseretében átadja a diszermeket 5. Seidl István üdvözlé az ünnepeket munkatársai nevében. 6. „Himnusz”, éneklé a „Lelkesedés” máv. műhelyi dalárda.

— **Köszönetnyilvánítás.** Sem erőnk, sem időnk arra, hogy azt a nagyszámú, emberbaráti szívből jövő megtiszteltetést, részvétnyilatkozatot — melyel rokonaink, barátaink, jó ismerőseink vigasztalhatatlan állapotunkat enyhíteni iparkodtak, — visszanozhassuk.

Fogadják az úton a virágot ajándékozók Babának szomorú köszöntését a túlvilágról, a szóbeli és írásbeli őszinte részvétkivánók pedig fogadják a bánatos szülők hálás köszönetét.

Gyulafehérvár.

Dr. Balog J. Zs. ezredorvos és neje.

— **Kérelem.** Egyik helybeli paptársamtól levelet kaptam: „A központi papságtól várt ol-táregyesületi kiállítás külön osztályának létesítésére egyelőre költség fedezetül küldöm ezen összeget (20 K.). Ha külön csoport létesülhet, még adni fogok, — ha nem létesülne,

akkor sziveskedjek a pénztár javára elfogadni.” A központi ol-táregylet vezetősége senkinek terhére nem akar lenni kérelmével; csak azon vágyának ad kifejezést, bárha ez a külön osztály létesülne!

Az igazgatóság.

Felekezeti ijnckedés.

— Irta: **Pintér János.** —

A „Tanítók-Szava” tanügyi szaklap egyik szárában nemrég — bizonyos Halász nevű pedagógus tollából — szokatlan kirohanásokat olvastam.

A tisztelt cikkíró úr többek között körülbelül a következőket írta: a képezdeket (különösen a katolikusokat) államosítottai óhajta minden vonalon, addig is, a míg ez nem lehetséges, a felekezeti képezdek felett nagyobb legyen az állami felügyelet. Mindez azért, mert a szeptesi róm. kath. egyházmegyében van egy rk. jellegű tanító-képezde s ott — szerinte — egy tanár, kit azzal vádol, hogy durva, a tanítójelölteket tegezi, de nem atyai szeretetből, hanem merő gúnyból, (ebben ő a mai modern szellemi és erkölcsi nevelés fejlődését látja megsértve), érdemtellenül erősen buktat stb., miért is nagy elenne a felháborodás úgy a t-jelöltek, valamint a bukott gyermekek szülői körében (még Párvy Sándor dr. püspök figyelmét is felhívja).

Nemde nevetséges vádak? Egy felekezeti és az összes kath. képezdeket ezért (ha igaz volna is) megrághalmazni?

És fájdalom akadnak oly egyének is, kik az elmondottakat helyeslik!

Ugy vélekednek — szokimondó. Balga fel-fogás. Ha valakinek, úgy a nemzet napszámának nem illik a rosszát jónak, a jót rosszknak mondani. Ha mégis akad ilyen, mint akadt is, annak csak ez a válaszom: ne ultra crepidam!

Halász úrra terve át úgy tudom, hogy pedagógus is, régi szakiró is. Mint szakiró és pedagógus tudhatná, ha valakinek, úgy a tanüggyel foglalkozónak nem lehet és szabad kollégáival szemben ellenszenvvel viseltetnie. Ez az első szabály.

Mi indíthatta tehát Halász urat mégis a róm. kath. képezdek elleni rághalmazásra? Okát ugyan nem tudom, de sejttem.

Miért éppen velünk foglalkozik, holott vannak más felekezeti iskolák is? Vagy csak mi katolikusok vagyunk úgy elmaradva a világtól? Hagyjon békét képezdeinknek. Mi tudjuk kötelességünket. Tőle nem kérünk tanácsot.

Hogy a cikkíró úr az állami képezdeket mindenben a felekezetiék fölé helyezi, azon nem esodálkozom, mert hiszen annak idejében ő is állami alkalmazott volt (jelenleg nyugalomban Ujpesten). Cicero pro domo sua, de azért legyünk mindig mindenkiel szemben igazságosok. Mindenki maga előtt seperjen.

Halász úr, mint volt tanár azt is tudhatná, hogy bukott tanulók mindig voltak, vannak és lesznek. Ha mégis bukott volna egy-két deák, ezekért kár annyira jajgatni, mikor ez (helyesen) mindenütt megvan. Aki nem tanul, az hátra marad. Ez a dolog természetes folyomány.

Vagy csak azért tollat ragadni, hogy valakinek a neve az újságban ki legyen írva, szerintem igen közönséges dolog. Ha már mégis ír, írjon aktuális és közérdekű dolgokról, másokat ne sértegetsen minden alaposok nélkül, mások jogkörébe ne avatkozzék és mindenekelőtt az igazságot írja meg. Nem értem, hogy lehet főmedvényeinek szaklapokban helyet adni? Tudtommal a szaklapok nem arra valók, hogy egymást üldözzük; hanem azért, hogy egymást megértve szeretettel s jóindulattal tanítsuk. Ne azt

keressük, ami szétválaszt, hanem azt, ami összehoz. Persze Halász úr még ennyire nem haladt. Sajnálom! És mégis más szemében meglátja a szálkát is, ellenben a magáéban a gerendát sem.

Megvallom eleinte nem akartam soraira reflektálni, sokáig haboztam efelett, de beláttam, hogy a jelen esetben nem alkalmazkodhattam a szentírás ama szavaihoz: ha követ dobnak meg, hajtsd vissza kenyérrel. Jól is néznék ki, ha ölbe tett karokkal és behunyt szemmel néznék ellenségeinket. Érv ellen érvelni kell harcolni és ellenségeink hazug állításait a maguk határozott ítéletére leszállítani. Milyen a jó napot, olyan a fogadj Istent.

Remélem, hogy Halász úr főmedvényei cikksorozatát abba hagyja és nem ártja bele mindenbe magát, mert be kell látnia, hogy már valóban nyugalomra van szüksége, no meg ijjenkedéseivel csak visszatetszést kelt úgy a saját, miként ellenfelei körében. Sapienti sat.

A moloch.

Az alkohol moloch bálvány telhetetlen, az soha sem mondja, hogy elég, sőt ellenkezőleg jelszava még: többet. Mikor az egyént mindenéből kifosztotta, végül életét s lelkének üdvét áldozatul kívánja. Adná a jó Isten, hogy Benedek Józsi pumpoló fráter ettől a rettenetes sorstól megmeneküljön; de emberileg számítva, ahhoz nincs remény. Lehet félni, hogy úgy jár, mint egy nagyfokú alkoholista kollégája, kinek siralmas végét Benedek Józsi megdöböntésére, mindnyájunk tanulságára ide lejegyzem.

De előbb jelzem, hogy a 14 koronám még nem került meg, pedig Karácson Márton apát főesperes urat még karácson előtt szintén megtisztelte, ott úgy mutatta be magát, mint gyergyószentmiklósi alszeji tanító, — az apát úr gyergyószentmiklósi — előtte is azt panasolta, hogy elfogyott az útiköltsége, hét forintért esedezett, úgy látszik a zsidó 7-es szám reá nézve szerencsés. Hogyne? Az apát urnak nem volt kisebb pénze, egy 20 koronás bankót adott neki szokott nagylelkű liberálisságával, hogy hazaérkezve aztán küldje meg mind a 20 koronát. Mai napig is küldi. Nemesak a 20 kor. vesz el, most még az én 14 koronámat is megkell adja. Már tárgyaltunk is. Meg is lesz, ha csak más valaki nagylelkű meg nem küldi, ki eddig még nincs megpumpolva.

Sárdi Péter m.-szentgyörgyi kántortanító, pláne tőlem követeli a 8 piculáját, amennyit tőle febr. 12-én, tehát tőlem elmenve másnap pumpolt. Szállást, jól tartást adott neki, tőle is 7 forintot kért, mert elfogyott az útipénze. De Péter uram nem azért a tanítók elnöke, hogy ne ismerje kollégáit. Még a 8 piculát is csak nagyobbbszabású hazugsággal tudta kiesikarni, hogy feleségének sürgönyözzön úti pénz után. A 8 picula mellett komoly feddést és intést is adott neki, de az alkoholista egyáltalában kérges lelkű, azon nem fog semmi tanítás. Péter uramnak pedig azt ízenem, hogy nagyrahiatott kollégái között hasson oda, hogy a keresztény mértékletességi társulatnak nemesak tagjai, hanem lakadhatlan buzgó apostolai legyenek a kedves józanéletű tanító urak, hogy lökjük felre a kérelhetetlen zsarnok alkohol bálványt, ne szedje szüntelen áldozatait. Azon szerencsétlen kollégának rettenetes esete, ki az alkohol miatt oly szomorú véget ért, legyen mindnyájunkra nagy ösztönzés.

Az eset a következő: Nevet, helyet és időt is irhatnék, mert köztudomású, egy egész vidék tudja, még sem írom ki.

K. tanító K. községben már több év óta tol-

tötte volna be nagyon jól helyét, nagy eredménnyel működött volna, ha szegényt az alkohol hatalmába nem kerítette volna nemesak feligmeddék, hanem egészen.

Sok derék, jóakarató kartársra, kedves felesége, elüljárói hiába kérték, hogy szabjon határt ivási szenvedélyének, hiába lett figyelmeztetve állásának elvesztésére, a jóra való feleség hiába mutatott naponként rimánkodva három apró gyermekére, kiknek akárhányszor a betevő falat is hiányzott. Mind hiába való volt. Legtöbb idejét a koresmában töltötte, fizetésének nagyobb részét oda hordotta. Hogy az ily egyén hogyan teljesíti az állásbeli kötelességeit, azt nem kell fejtegetni, azt minden gondolkodó jól tudja. És ha kérdés kedves puritan életű olvasó: miért tőrök meg az ily tanított állásában? Felelem: mert az alkoholista faluban sok cimborája van, sok az oly egyén, ki nemesak torkával, hanem zsebével is van érdekelve, az alkoholista tanítónak sok a keze. Ha a folytonosan részegeskedő, kötelességeit emiatt egészen elhanyagoló ipse ellen az iskolai elüljáró a fegyelmet beakarja vezetni, a falú nagyobb része talpra áll mellette, mind atyafi, sógor, koma és jó cimborá. A velük mulatozó belső ember noli me tangere. Ne bántsd virág az! Ezért grasszáhat népünk között egy-egy veszedelmes alak évek hosszú során, míg a végtelen türelmü, de igazságos Isten ki nem végezteti.

Az utolsó időben mind fokozottabb mértékben sülyedt, az iskola felé sem ment, a templomot is kerülte. Igazgatója szigorú kötelességéből kifolyólag intette, figyelmeztette, ismételt fegyelmeivel is fenyegette, de semmi sem hatott reá, 8 napi folytonos részegeskedés után felakasztotta magát, meghalt és eltemették, kezei pedig kezüket tördelve szomorú panaszhangok hallattak, mert az elhunyt nem bőjtölt az italtól, most nekik kell hosszú bőjtöt tartani, hogy éhező gyermekeiknek kenyeret adhasanak.

Vonjuk le a tanulságot: Legyünk mindig hadi lábón az alkohollal szemben. A részegséget tekintsük éppen olyan cégérés, megbélyegző bűnnek, mint akár a lopást.

Részeges embernek semmi körülmény között keze ne legyünk. Adjuk tudtára népünknek, hogy a részeges egyénért keszkeszó idegen bünbe esik, mert bünre segít felebarátját. Sem papot, sem tanítót, sem kántort, sem sekrestyést, sem harangozót notorius, ismeretes részegest ne tőrjünk állásában. Haladék nélkül alakítsuk meg minden hitközségben a keresztény mértékletességi társulatot. Mig ez nincs meg, talán más társulatot ne is alakítsunk. Ez utóbbi mondasomon nehogy megütözközzen valaki. Annak alapos okát tudom adni, a mire szintén sor kerül.

(Folyt. köv.)

Szabó György.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* A „Magyar Szemle” szépirodalmi, művészeti és kritikai képes hetilap folyó XVIII. évfolyamának 9. száma március 1-én jelent meg a következő kiválóan érdekes tartalommal: Hentes, Menekülő magyarok. — Marcus, A kritikáról. — A költészet eredete. — Harsányi Kálmán, Stanzák. Kárpáti Aurél, Homályban. — Sándor Ernő, Szabó, a doktor. — Lyiszkov N. Sz., A birkafejú Malanya. (Oroszból ford. Szémán István.) — Regény: Handel-Mazzetti Enrica báróné, Jesse és Mária. (8. folyt. Ford. Auer István.) — Bulch, A hét tükre. (Kürthy György rajzaival.) — Irodalom: Fieber Henrik, Modern

művészeti irodalom. (Malonyay D., A fiatalok.) — Antal Sándor, Akik ma élnek. — Közpömvészlet: Fra Filippo, Iványi-Grünwald Béla. — FL., Adat a magyar kultúrához. — Szhinház: Fülep Lajos, Színészek a színészetéről. (Császár Imre.) — Prielle Kornélia. — F., Kun László.

* Megjelent a „Havi Közölny” az elméleti és gyakorlati lelképásztorkodás köréből, XXIX. évf. februári füzete, melynek, — mint a kiváló szakközölny füzeteinek mindenkor, — most is gazdag és érdekes tartalma a következő: Dispensatio S. Sedis in lege abstinentiae et jejunii pro Dioecesis Hungariae. Felhívás a Katholikus Népszövetség szervezésére. Iránycikkek, fejtegetések: Kováts S. dr., Katholikus sajtó és irodalom. — Tower V., A búcsúnapi megünneplése a legújabb liturgiai jog szerint (Folytatás). — Szege dr., A halál beállta és a szentsegek kiszolgáltatása (Folytatás). — Rusticus, A kath. lelkész helyzete a letartóztatási intézetekben. — Benyecs I., Marx és a munkásszotyál. Chanadensis, Gyakorlati kérdések: I. A szentmise megszakítása sürgös betegellátás esetén. — II. A plebániatemplom címe újjáépítése esetén. — III. A morfium használata. Geisz A. dr., Anyakönyvi ügyek: 2. Az anyakönyvezetű bűntetők ügyi felelősege. Tower V., Liturgikus apróságok: III. Közös provizió. — IV. Haldokló papok áldoztatása. — Beküldött kérdések. Geisz A. dr., Közigazgatási ügyek: 3. Egyházi javadalom bérbeadása. 4. Országos betegápolási pótadó. Főpásztori körlevelek (M. J.) Rendeletek: Circa sacra paramenta in Missis defunctorum et circa pallam calicis. — Quoad celebrationem Missae exequalis translate die non impedita. — Indulgentia conceditur recitantibus orationem ad Cor Jesu pro conversione peccatorum. — Misaalapítványok kamatjöveldelme tőkekamatadóval nem terhelhető meg. Vegyesek: 7. A szétválasztási törvény Franciaországban. — 8. Papi lelkigyakorlat. — 9. Felmentés el nem hált házasság alól. 10. Algezirás. — 11. Az angol katolikusok száma. — 12. Katolikusok Amerikában. — 13. Iskolásgyermekek táncmulatsága. — 14. A legöregebb magyar kegyesrendi. — 15. Rózsafüzérekészítő háziipar Kalocsán. — 16. J. B. Purger árjegyzéke. Irodalom: P. Leo, A tökéletesség útja. — P. Hárs A., Ártatlanok tüköre. — Ortvay Tivadar irodalmi munkásságának összege. — Mayer K. János, Népies előadások. Katholikus folyóiratok és hírlapok: 4. Egyetemes Kritikai Lapok. — 5. Szent-Alojas-Társulat Értesítője. — 6. Órangyal. — 7. Társulati Értesítő. Előfizetési felhívások: X. Pius Pápa életének és uralkodásának története. — Nagyhet szent napjai. — Magyar Remekírók, VIII. sorozat. Személyzeti hírek: Az esztergomi, egrí és kalocsa érseki, a besztercebányai, esanádi, győri, kassai, nyitrai, pécsi, rozsnói, szombathelyi, váci és veszprémi püspöki megyékből, a eistereita- és az irgalmasrendből. Katholikus krónika. Tárcá: P. Kiss A., Napikörmenet a szent sir templomban. Függelék: Beérkezett előfizetések. — Temesvári ismeretdiadala. Hirdetések. A „Havi Közölny” szerkesztőkiadója Patzner István, szentségi tanácsos, temesvár-gyárvárosi plebános. Előfizetési ára egész évre 10 korona. — Megrendelhető a szerkesztőkiadó: Patzner István plebános címén (Temesvár-Gyárváros, róm. kath. plebánia). — A folyóiratot, mint a ft. lelkészkeszó papságnak kipróbált, derék szakközölnyét, ajánlották körlevelekben az esztergomi bíboros hercegrímás úr ő eminenciája, az egrí érsek úr ő nagyméltósága, a esanádi, győri, erdélyi, nagyvárad, nyitrai, pécsi, rozsnói székesfehérvári, szombathelyi, váci és veszprémi egyházmegyéknél. és ml. püspökurai, sőt a esanádi, győri,

erdélyi, nagyváradai és veszprémi kegyelmes főpásztorok azt is megengedték, hogy a szerényebb javadalmazású lelkészek a folyóirat 10 kor. előfizetési árát a templompénztárból fedhessék, illetőleg azt a templom pénztárának terhére megrendelhessék.

A szerkesztő üzenetei.

K. J. Székelyudvarhely. Illetékes helyről nyert információk szerint a legújabb börtönkörnyékben a papokra vonatkozó azon rész, mely tiltja az esti étkezésnél a hűsledelek használatát, a vasárnapokra nem terjed ki. Egyébként a körlevél per analogiam magyarázata is hasonló konkluzióra vezet.

„Legenda”. Erdemleges választ jövőre.

N. Gy. Hasonló irányú dolgozatokat mindig szívesen veszünk. Mostani dolgozatának beküldött részlete azonban még nem elegendő arra, hogy határozott véleményt mondjunk. Kérjük tehát, hogy a folytatásból sziveskedjék még egy jónyag részt beküldeni. Erre azért is szükségünk van, mert nem akarunk ismételtlen úgy járni, hogy egy folytatásokban megkezdett dolgozatot — a szerző késlekedése miatt — több-kevesebb megszakításokkal legyünk kénytelenek közölni. Legalább 4—5 számra való anyagot kérünk egyszerre.

Ha köszvényben, reumában szenved,

ne kísérletezzen semmiféle szerrel, hanem vegyen egy üveg

Dr. Flesch-féle köszvény szeszt

mely esz köszvényt, reumát, kéz-, láb-, hát- és deréktájást kezek és lábak gyengeségét üstet erőltetés, rándulás ficamódásból származó fájdalomak és daganatokat biztosabban gyógyít, mint bármely más külső vagy belső gyógyszer. Hatása a legrövidebb idő alatt észlelhető, még a legregőbb bajoknál is, melyeknél sem fürdő, sem gyógyszer nem használt. Kapható a feltalálónál, és egyedüli készítőnél:

Dr. Flesch Emil „Magyar Korona” gyógyszerüzében
Győr, Baross-ut 24. szám. Budapesti foraktár: Török József gyógyszerüzében, Budapest VI. Király-utca 12. Andrássy-ut 26.

1 és fél deciliteres üveg ára 2 K. Huzamosabb használatra való „Családi” üveg ára 5 K. 8 kis vagy 2 „családi” üveg rendelésénél bérmentve utánvétellel küldjük.

Nyavalyatörés!

ki nyavalyatörés, göres és más ideges állapotban szenved, kérjen iratot, ingyen és bérmentve kapható a szabad, Hattyú gyógyszerüzár által Majna Frankfurt.

Lehetővé teszi, hogy a szobák mázolás alatt is használtassanak, mivel a kellemetlen szag és lassú, ragados száradás, mely olajfestékek és az olajlakkok sajátja — elkerültetik. E mellett használata olyan egyszerű, hogy aki maga végezheti a mázolást. A palló nedves tárgyval feltörölhető, anélkül, hogy elvesztené fényét. Meg kell különböztetni

szinezett szobapalló fénymázt, sárgásbarnát és mahagonibarnát, mely akárcsak az olajfesték fűdi be a padlót s egyúttal fényt is ad. Ezért egyaránt alkalmazható régi és új pallóra. Teljesen beföd minden foltot, korábbi mázolást, stb. van azután

tiszta fénymáz (szinezetlen)

új pallóra es parkettra: mely csupán fényt ad. Különösen parkettra és olajfestékekkel már bemázolt egész új pallóra való. Csak fényt ad, ennél fogva nem fűdi el a famustrát.

Postacsomag, körülbelül 35 négyszög méter 2 közép nagyságú szobára való) 5 frt. 90 kr. vagy 9 1/2 marka.

A közvetlen megrendelések minden városban, ahol raktáron vannak ide küldendők. — Minta mázolások és prospektusok ingyen és bér-

mentve küldetnek. A bevásárlásnál tessék jól vigyázni a cégre s a gyári jegyre, mivel ezt a **több mint 35 éve létező gyártmányt sok felé utánozzák** és hamisítják, rossz és gyakran a célnak meg nem felelő minőségben hozzák forgalomba.

Cristoph Ferenc

a valódiszobapadló fénylakk feltalálója és egyedüli gyártója

FÖRÁKTÁR:

DAHINTEN VIKTOR

vaskereskedésében GYULAFEHÉRVÁRT.

Meglepő jó hatásának bizonyult

írja: **Kossuth Ferenc, dr. Rózsaffy Alajos** a budapesti m. kir. államrendőrség főorvosa, **dr. Tóthfalussy Gyula** a MÁV. h. főorvosa, **Hindy Szabó László** belügym. tanácsos, **báró Bánffy Farkasné**, számtalan előkelő orvos stb.

A SZÉKELYHAVASI INDASZESZ

(SÓSBORSZESZ.)

esz, rheuma, fejfájás, tagszaggatás és mindenemű meghűlésből eredő bántalmak ellen.

Gyulaféheváron kapható: **Frölich Gyula** gyógyszerüzében, **Schlesinger Testvérek, Petri F. Vilmos, Lobstein Lázár** uraknál.

J. B. PURGER

egyházi felszerelések műintézete
St.-Ulrich, Gröden (Tirol.)

Alapított 1832-ben.

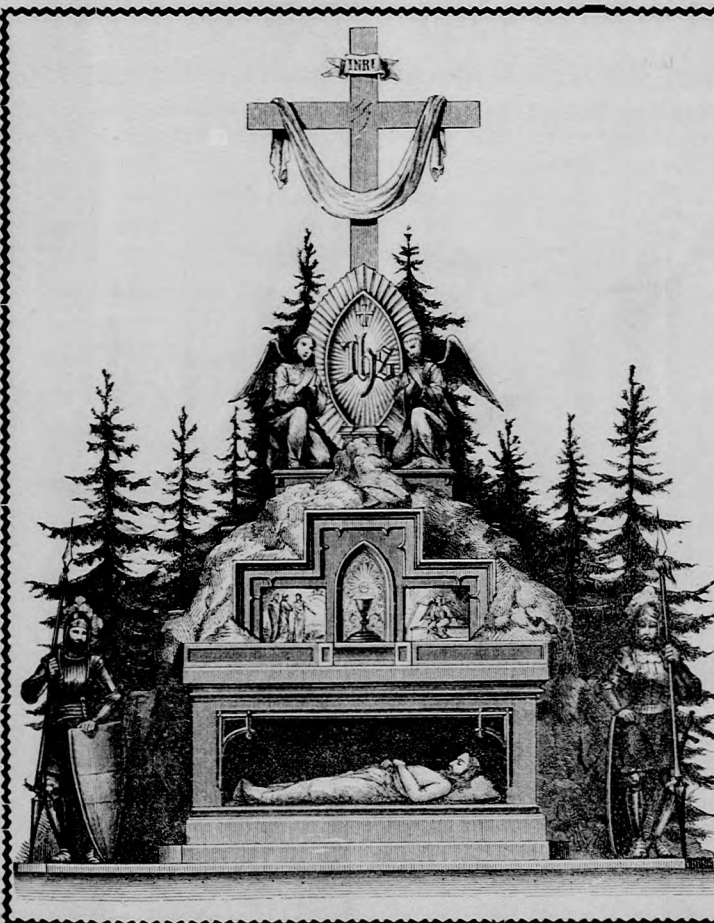
Ajánlja a husvéti szent időre **szent sírokkal, feltámadási szobrokkal (Resurrectio), angyal szobrokkal, oltárokkal** és mindenféle **szent szobrokkal stb. dusan**

felszerelt raktárát.

Sok elismerő bizonyítvány.

Kívánatra rajzok és fényképek

küldetnek.

Sürgöny: Blaskovits Sokszorosán kitüntetve.

TEMPLOM FESTÉS.

Első országos művészeti és iparművészeti intézet. Alapított 1887-ben

BLASKOVITS BÁTORI MIHÁLY

Szabadka, VII. kerület, Erdő-sor 66. szám.

A főt. papságnak bitoros hercegprímás úr ő eminenciája 67.898. szám alatt és Tolna Festétek Tasziló gróf úr ő nagyméltósága által ajánlva. Az oktatást ő nagyméltósága Császka Gy. kalocsai érsek úr nagylelkű aldozatkészége folytán olaszországi műfestők és műmárványozóktól nyertem

Templomfestés stíluszerint, gipsz-márvány (stucco), kereszték aranyozása állvány nélkül. Templommeszelés és által le nem mosható. **Oltárképek festése művészi kivitelben bámulatos olcsón.** Szegényebb egyházaknak 25% engedmény! **Elismerő nyilatkozatok rendelkezésre bocsájtatnak**

Olajba oltárkép

magas centm.	50	70	90	100	125	160	180	220
korona	25.—	40.—	55.—	70.—	100.—	125.—	170.—	200.—

Egy életnagyságú arckép, mert örök beese van és egyszersmind szabadisz, továbbá előnyös nász-, nev- és születésnap, vagy egyebb alkalmi és ünnepi ajándéku szolgál. — Ezeket az arcképeket bármilyen beküldött fénykép után a legfinomabl. kivitelben készítem e

Nagysága 25×32 35×45 55×65 65×80 75×110 85×125 100×150

	18	25	40	55	95	120	180
--	----	----	----	----	----	-----	-----

Poichromozott fa-szobrok.

aranyozott széllel

magas centm.	50	70	90	120	140	150	160	170	180	200
korona	30.—	40.—	50.—	100.—	135.—	150.—	170.—	185.—	240.—	300.—

A Dr. SCHMIDT fő-terzs és tisztí- orvos-feia

FÜLOLAJ

gyógyít időszakos süketseget, fül-fájást, fül- és nagyothallást, még idült esetekben is. Egyedül kapható üvege 2 frt a

Dr. ROTCSHNEK EMIL
gyógyszertárban. DEBRECZEN.

Egészen ingyen

zománczozott edényt nem kapnak sehol, de 6 főzőlabost és 6 főzőfazéket különféle nagyságban 12 darabot 1 frt. 75 kr.-ért en szállíthatok. Ingyen csomagolás utánvetel mellett.

A többi tárgyak feltűnő olcsó árban.

— Árjegyzéket ingyen küldök. —

Kohn, gyáriraktáros, Budapest.

VI. ker., Csengeri-utca 51.

Hirdetések jutányos árban felvételnek e lap kiadóhivatalában.

ANGSTER JÓZSEF és FIA

pécsi, kalocsai, győri és kassai székesegyházak orgona-építője. **Orgona és harmonium-gyár**

PÉCSETT.

Alapított 1867.

Két arany, egy ezüst es egy nagy milleniumi éremmel kitüntetve.

Ajánljuk kitűnő hangú es erős szerkezetű **crescendo orgonáinkat**. — Különösen a legújabb **légnymatu** (pneumatical) rendszer szerint épült orgonáinkat, melyek a rendkívül könnyű játékmód es regisztrálás mellett még azon nagy előnnyel is bírnak, hogy a **templom nedvessége** nines befolyással rájuk.

Legjobban bizonyítja műveink jóságát, hogy üzletünkben 450-nél több **új orgona mű** került ki.

Raktáron kitűnő hangú **harmoniumok minden nagyságban** (155 koronától 1000 kor.-ig).

Mindenemű **javitásokat, hangolásokat es átépítéseket** olcsón elvállalunk.

Árjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Európa szálloda Gyulafehérvárt.

Teljesen átalakítva és renoválva.

Elsőrangú szálloda minden kényelemmel berendezett 30 szobával.

Mérsékelt árak. ☉ Villamos világítás. ☉ Fürdő.

Telefon. ☉ Társas kocsi. ☉ Kitűnő konyha. ☉ Valódi borok.

Kőbányai sör. ☉ Előzékeny és figyelmes kiszolgálás.

Haas Vilmos, szállodás.